

Invázne druhy rastlín a legislatíva

Podľa zákona NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov:

- Invázne druhy je zakázané dovážať, držať, pestovať, rozmnožovať, obchodovať s nimi, ako aj s ich časťami alebo výrobkami z nich, ktoré by mohli spôsobiť samovoľné rozšírenie invázneho druhu.
- Vlastník (správca, nájomca) pozemku je povinný odstraňovať invázne druhy zo svojho pozemku a o pozemok sa starať takým spôsobom, aby zamedzil opätovnému šíreniu inváznych druhov, a to na náklady pôvodcu ich šírenia, ak je známy, inak na náklady štátu.

Zákon NR SR č. 220/2004 Z. z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z. z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov:

- Každý vlastník poľnohospodárskej pôdy alebo nájomca a správca poľnohospodárskej pôdy je povinný:
 - vykonávať agrotechnické opatrenia zamerané na ochranu a zachovanie kvalitatívnych vlastností a funkcií poľnohospodárskej pôdy a na ochranu pred jej poškodením a degradáciou,
 - predchádzať výskytu a šíreniu burín na neobrábaných pozemkoch,
 - zabezpečiť využívanie poľnohospodárskej pôdy tak, aby nebola ohrozená ekologická stabilita územia a bola zachovaná funkčná spätosť prírodných procesov v krajinnom prostredí.

Čo môžete urobiť Vy?

- **Zapojte sa do mapovania inváznych druhov rastlín** vo svojom bezprostrednom okolí. V prípade zistenia lokalít s výskytom invázneho druhu, informujte o tejto skutočnosti:
 - miestne príslušný obvodný úrad životného prostredia (poznámka: od októbra 2013 má byť špecializovaná štátna správa transformovaná pod okresné úrady),
 - ŠOP SR (najmä ak ide o výskyt invázneho druhu v chránenom území),
 - miestne príslušný obvodný pozemkový úrad (ak ide o výskyt invázneho druhu na poľnohospodárskom pôdnom fonde),
 - obecný alebo mestský úrad (ak ide o výskyt invázneho druhu v intraviláne obce alebo mesta).

V prípade záujmu sa môžete zapojiť do systematického mapovania inváznych druhov rastlín vo Vašom okolí, kontaktujte OZ TATRY (oztatty@slovanet.sk). **Na tejto elektronickej adrese si taktiež môžete vyžiadať Registračný list invázneho druhu rastliny pre potreby mapovania.**

- **Informujte o problematike inváznych druhov rastlín verejnosť:** študenti škôl môžu napr. realizovať rovesnícke vzdelávanie (podklady Vám na požiadanie zašleme) v rámci školy či širšej komunity (iné školy), aktivity „od dverí k dverám“, informačné stánky, výstavy, písať propagačné články do obecných a regionálnych novín, pripraviť vzdelávacie aktivity do školského či obecného rozhlasu a pod.
- **Zorganizujte prednášky na škole a pozvite si lektora z OZ TATRY** (1 prednáška = 1 vyučovacia hodina, v jeden deň môžeme uskutočniť 3 až 6 prednášok, prednášky sú bezplatné).
- **V prípade, že Vám to miestne podmienky dovoľujú, zapojte sa do praktického odstraňovania inváznych druhov rastlín z jednotlivých pozemkov, pod dohľadom odborníkov.**

Občianske združenie TATRY
KEMI 627/5, 031 04 Liptovský Mikuláš
tel.: 044 /553 10 27
e-mail: oztatty@slovanet.sk

PROJEKT OZ TATRY „NA SKLÁDKY NIE SME KRÁTKI!“ PODPORILI:

PROGRAM ŠVAJČIARSKO-SLOVENSKEJ SPOLUPRÁCE
SWISS-SLOVAK COOPERATION PROGRAMME

 Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

 Slovenská republika
Na projekte sa finančne spolupodieľajú
Švajčiarska konfederácia a Slovenská republika.

BLOKOVÝ GRANT PRE MVO A PODPORU PARTNERSTIEV ŠVAJČIARSKO-SLOVENSKEJ SPOLUPRÁCE
REALIZUJE NADÁCIA EKOPOLIS
V SPOLUPRÁCI S PARTNERMI NADACIOU SOCIA A KARPATSKOU NADACIOU

 nadácia
ekopolis

soc'za

 Karpatská nadácia

WWW.BGFSM.SK

SVETOZÁR DIZAJN

Občianske združenie
TATRY

Invázne Druhy Rastlín

V našej krajine sa v ostatnom období rozšírili a udomácnili viaceré nepôvodné druhy rastlín, ktoré sa na mnohých miestach správajú invázne, vstupujú do rastlinných spoločenstiev, odkiaľ vytlačujú pôvodné druhy a vytvárajú monocenózy (spoločenstvá pozostávajúce prevažne z jedného druhu). Tieto druhy boli na územie Slovenska dovezené ako okrasné a medonosné rastliny, zvyčajne z amerického kontinentu alebo z Ázie. Z parkov a výsadiieb sa začali rýchlo šíriť do okolia a obsadzovať nové plochy.

Za najdôležitejšie vlastnosti invázných druhov rastlín sa považujú:

- **vysoká konkurenčná schopnosť** (vitalita, odolnosť voči stresom, dlhé obdobie kvitnutia a tvorby plodov, formovanie dominantného porastu v štádiu semenáčikov, rýchly vegetatívny rast juvenilných a reprodukčne dospelých jedincov),
- **schopnosť prežívať nepriaznivé obdobia** (sucho, záplavy),
- **schopnosť rásť aj na odlišných typoch stanovišť**, nielen na miestach ich prirodzeného výskytu,
- **dobré reprodukčné vlastnosti** (vegetatívne rozmnožovanie pomocou podzemkov, hlúz; generatívne – tvorba veľkého množstva semien, vysoká klíčivosť semien, bez zvláštnych nárokov klíčiach semien na prostredie),
- **účinné mechanizmy rozširovania, absencia alebo obmedzená frekvencia/hustota domácich prirodzených nepriateľov** (predátorov, parazitov, chorôb).

Zoznam invázných druhov

Vedecké meno	Slovenské meno	Rozmnožovanie	Označenie skupiny
<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	ambrózia palinolistá	generatívne	B
<i>Fallopia sp. (syn. Reynoutria)</i>	pohánkovec (krídlatka)	vegetatívne	A
<i>Helianthus tuberosus</i>	slnečnica hluznatá	generatívne vegetatívne	C
<i>Heracleum mantegazzianum</i>	bolševník obrovský	generatívne	B
<i>Impatiens glandulifera</i>	netýkavka žliazkatá	generatívne vegetatívne	C
<i>Solidago canadensis</i>	zlatobyľ kanadská	generatívne vegetatívne	C
<i>Solidago gigantea</i>	zlatobyľ obrovská	generatívne vegetatívne	C

Vysvetlivky:

- Zoznam tzv. prioritných invázných druhov rastlín podľa vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 173/2011 Z. z., ktorou sa dopĺňa vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.
- Vyhláška upravuje aj spôsoby odstraňovania invázných druhov.
- Označenie skupiny: skupiny boli vyčlenené na základe spôsobu rozmnožovania jednotlivých druhov.
- Informačný portál ŠOP SR k inváznym druhom rastlín: <http://www.soprs.sk/publikacie/invazne/index.php>

FOTO: EMA GOJDIČOVÁ

ambróziu reaguje až 80% alergikov. Už samotný dotyk s rastlinou môže po 20 – 30 minútach vyvolať u nich nepríjemné až bolestivé svrbenie či pálenie kože.

FOTO: HELENA VOJTEKOVÁ

pohánkovec sachalínsky (*Fallopia sachalinensis*) a pohánkovec český (*Fallopia x bohemica*). Tvorí rozsiahle porasty pozdĺž vodných tokov, ciest, na synantropných stanovištiach, v intravilánoch miest a obcí. Jej porasty významne poškodzujú brehovú spoločnosť zhoršovaním svetelných podmienok, zmenami v pôdnych podmienkach a vylučovaním chemických látok potláčajúcich rast iných druhov. Mohutný rast podzemkov a výhonkov môže narušiť základy budov, múry, chodníky, odvodňovacie systémy a prispieť k zvýšeniu rizika záplav (obmedzený prietok, poškodenie protipovodňových zábran).

FOTO: J. VOJTEK

prirodených biotopov. Najčastejšie rastie v pobrežnej nitrofilnej vegetácii odkiaľ rýchlo kolonizuje ďalšie úseky potokov a riek.

<< AMBRÓZIA PALINOLISTÁ

(*Ambrosia artemisiifolia*)

Jednoročná alergénna rastlina pôvodom zo Severnej Ameriky. Dorastá do výšky až 200 cm. Kvitne od augusta do októbra. Priemerná rastlina vytvorí vyše 2 000 plodov (nažiek). Rastie na rumoviskách, skládkach, železničných násypoch a na neobrábaných poliach. Na

<< POHÁNKOVEC (KRÍDLATKA)

(*Fallopia sp., syn. Reynoutria*)

Trváca, dvojdomá rastlina pôvodom z východnej Ázie, ktorá vytvára na miestach svojho výskytu rozsiahle nepreniknuteľné porasty krovinatého vzrastu s výškou viac ako 100 cm. V Európe sa vyskytuje pohánkovec japonský (*Fallopia japonica*),

<< SLNEČNICA HLUZNATÁ

(*Helianthus tuberosus*)

Trváca, až 250 cm vysoká rastlina, ktorá sa do Európy dostala začiatkom 17. storočia zo Severnej Ameriky. Pozorovateľa upúta úborni žltých kvetov, ktoré sa objavujú v auguste až októbri, po odkvitnutí domácich druhov rastlín. Agresívne sa šíri do

ZDROJ: FLICKR

husté zárasty, a tým znižovať pôvodnú druhovú diverzitu. Bolševník produkuje toxickú šťavu obsahujúcu furokumaríny (na svetlo senzitivné chemické zlúčeniny), ktoré pri kontakte s pokožkou a v kombinácii s UV žiarením spôsobujú poškodenie kože podobné popáleninám. Účinky sú porovnateľné s účinkami bojovej otravnej látky yperit.

FOTO: JANA SMATANOVÁ

znižovať pôvodnú druhovú diverzitu a meniť charakter brehových zón, a to najmä v období kvitnutia. Vďaka vysokej produkcii nektáru môže potláčať opelenie iných druhov rastlín, ako napr. *Stachys palustris*. Existujú teórie, že ak sa bylina stáva dominantným druhom v brehových porastoch, môže sa vyskytnúť zvýšené riziko erózie následkom obmedzeného koreňového systému.

FOTO: KATARÍNA ŠUJOVÁ

augusta do septembra. Vyskytuje sa na synantropných stanovištiach celého Slovenska, rýchlo a ľahko osídľuje nevyužívané plochy alebo plochy vytvorené človekom. Príbuzný druh – zlatobyľ kanadská – sa od zlatobyľe obrovskej líši tvarom listov a ich usporiadaním na byli, chlpatosťou byle aj rubovej strany listov.

<< BOLŠEVNÍK OBROVSKÝ

(*Heracleum*

mantegazzianum)

Táto dvojnásobná až trváca rastlina dorastá do výšky 200 až 500 cm. Do Európy sa dostala ako okrasná rastlina v 19. storočí, z oblasti západného Kaukazu. Kvitne od júla do augusta. Druh má potenciál vytvárať

<< NETÝKAVKA ŽLIAZKATÁ

(*Impatiens glandulifera*)

Jednoročná, až 200 cm vysoká bylina, pôvodom zo subtropických oblastí západných a stredných Himalájí, Kašmíru a Nepálu. Táto medonosná rastlina kvitne od júna do októbra. Druh má v miestach hojnejšieho výskytu potenciál

<< ZLATOBYĽ OBROVSKÁ

(*Solidago gigantea*),

<< ZLATOBYĽ KANADSKÁ

(*Solidago canadensis*)

Trváca bylina pôvodom zo Severnej Ameriky dorastajúca do výšky 20 až 250 cm. Dostala sa k nám ako okrasná a medonosná rastlina. Kvitne od konca